

строковості і зворотності. За свою послугу він отримує винагороду у вигляді комісійних, і тим самим забезпечується реалізація принципу платності. Отже, за своїм змістом лізинг відповідає кредитним відношенням і зберігає сутність кредитної угоди. З іншої сторони, за формою, оскільки позикодавач і позикоодержувач оперують капіталом не в грошовій, а у виробничій формі, лізинг зовнішньо подібний до інвестицій. Якщо розглядати лізинг як передачу майна в тимчасове користування на умовах строковості, зворотності і платіжності, то його можна кваліфікувати як товарний кредит в основні фонди. У той же час за формою організації вартості позики лізинг зовнішнє схожий з комерційним кредитом. Проте між ними є і принципові відмінності. Перш за все це стосується відношень власності при комерційному кредиті та лізингу. При комерційному кредитуванні, передача в тимчасове користування майна, одночасно передається право власності на об'єкт угоди. При лізингу право користування майном відокремлюється від права володіти ним. Лізингодавач зберігає за собою право власності на передане в лізинг майно, тоді як за користування цим правом він справляє узгодженні з лізингодавцем лізингові платежі.

Отже, лізингова форма підприємства базується на системі принципів або вихідних положень, правил, що визначають єдність і зв'язок загальних, часткових особливостей та властивостей і зовнішніх проявлень, які необхідно врахувати в практичній діяльності. Сам факт наймання засобів виробництва веде до корінної зміни соціального статусу індивідуальних підприємців. За допомогою лізингу вони реально з'єднуються з засобами праці як зацікавлені підприємці-власники. У результаті значно розширюється база не тільки споживачів, а й індивідуальних підприємців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України "Про лізинг" // Урядовий кур'єр. – 1998.-№5-6.
2. Алексійчук В.М., Амбросів В.Я., Баланюк І.Ф. та ін. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції / За ред. П.Т. Саблука. – К.: Інститут аграрної економіки, 2002. – с. 341-379.
3. Щєбликіна І.О. Розвиток лізингових відносин в агропромисловому комплексі України // Економіка АПК, - 2002. - №11. –с. 95-97.

УДК:65.053

МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Л.О.АБСАВА – к. е. н., Херсонський ДАУ

У практиці фінансового аналізу ефективності діяльності господарюючого суб'єкта важливе місце посідають показники ефективності використання капіталу, які відображають швидкість руху та його віддачу (оборотність активів, рентабельність продажів).

Саме на ці два чинники повинні звертати увагу керівники, якщо вони прагнуть покращити стан справ у своєму бізнесі. Проте на практиці впливати на них на пряму навряд чи можна, оскільки кожний із коефіцієнтів залежить від сукупності всіх показників, отриманих на різних ділянках виробничого процесу [1, 2].

При дослідженні ефективності капіталу важливим є побудова базової моделі операційного прибутку та виділення компонентів основних складових моделі. Система, яку ми будемо аналізувати, підпорядкована саме такій меті. Ця система враховує всі головні статті “Балансу” та “Звіту про фінансові результати” (табл. 1, 2).

Таблиця 1 – Агрегований баланс

Необоротні активи	480	Власний капітал	
Нематеріальні активи	-		360
Основні засоби	440		
Інвестиції	40	Довгострокові зобов'язання	
Оборотні активи	320		200
Запаси	128		
Дебіторська заборгованість	160	Поточні зобов'язання	
Грошові кошти	20		240
Інші оборотні активи	12		
Всього активів	800	Усього пасивів	800

Таблиця 2 – Агрегований звіт про фінансові результати

Виручка від реалізації	1120
Матеріальні затрати	426
Трудові затрати	291
Загальновиробничі витрати	168
Адміністративні, реалізаційні та інші витрати	123
Разом операційних витрат	1008
Операційний прибуток	112
% по кредитах	20
Балансовий прибуток	92
Податки	32
Чистий прибуток	60
Дивіденди	24
Нерозподілений прибуток	36

На основі базової моделі ефективності використання капіталу, яка має вигляд:

$$R_K = R_{II} \cdot K_A \quad (1),$$

де R_K – рентабельність сукупного капіталу;

R_{II} – рентабельність продаж;

K_A – загальний коефіцієнт оборотності активів,

отримаємо наступні значення: $\frac{112}{800} \cdot (100\%) = \frac{112}{1120} \cdot (100\%) \frac{1120}{800}$

$$14\% = 10\% \cdot 1,4$$

Виходячи з даних таблиць 1 та 2 розширимо основні складові моделі (1), яку складають елементи “Звіту про фінансові результати” та “Балансу”.

Рентабельність продажів можна розглядати як те, що залишається після віднімання всіх витрат від продажу:

$$100\% - Y_{м.з.} - Y_{о.п.} - Y_{з.в.} - Y_{а.в.} = R_{\Pi} \quad (2),$$

де $Y_{м.з.}$ – питома вага матеріальних затрат у виручці;

$Y_{о.п.}$ – питома вага затрат на оплату праці у виручці;

$Y_{з.в.}$ – питома вага загально виробничих витрат у виручці;

$Y_{а.в.}$ – питома вага адміністративних та інших витрат у виручці.

$$100\% - 38\% - 26\% - 15\% - 11\% = 10\%$$

Чотирма головними складовими зведених операційних витрат є: витрати матеріалів, витрати на оплату праці, виробничі не прямі витрати й витрати на утримання адміністрації та на організацію збуту. Кожен із компонентів зведених операційних витрат наводяться у відсотковому співвідношенні з виручкою від реалізації. Такі коефіцієнти дають змогу планувати витрати, визначати ефект впливу на операційний процес в цілому та контролювати розмір витрат у підрозділах і функціональних ланках [3,4].

Загальний коефіцієнт оборотності активів залежить від коефіцієнтів оборотності необоротних активів, запасів, дебіторської заборгованості та інших активів:

$$K_A = K_{н.а.} + K_{з.} + K_{д.і.} \quad (3),$$

де $K_{н.а.}$ – коефіцієнт оборотності необоротних активів;

$K_{з.}$ – коефіцієнт оборотності запасів;

$K_{д.і.}$ – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості та інших оборотних активів.

Однак сума цих окремих показників не узгоджується з загальним коефіцієнтом оборотності активів: $1,4 \neq 2,3 + 8,7 + 5,8$. Справа в тому, що тут співвідношення побудовані інакше. Проте, якщо наведені дроби перевернути, то зв'язок між показниками поновлюється: $0,714 = 0,429 + 0,114 + 0,171$.

Таким чином, розширена модель операційного прибутку має наступний вигляд:

$$R_K = (100\% - Y_{м.з.} - Y_{о.п.} - Y_{з.в.} - Y_{а.в.}) \cdot (K_{н.а.} + K_{з.} + K_{д.і.}) \quad (4)$$

Така наочність доводить, що показниками “Балансу” та “Звіту про фінансові результати” необхідно керувати. Тому наведена модель зручна для створення та підтримки потужної інформаційної системи для керівників, але деякі аспекти діяльності ця модель не висвітлює.

По-перше, процентні співвідношення витрат за окремими видами продукції є наближеними.

По-друге, ця модель не надто гнучко здатна реагувати на значні зміни обсягів випуску продукції, а це є одним з найвпливовіших чинни-

ків і одним із найбільш ефективних шляхів досягнення успіху підприємства.

По-третє, величина коефіцієнтів оборотності залежить від оцінки вартості активів балансу.

Однак, враховуючи ці аспекти, керівники підприємств можуть ефективно використовувати цю модель для забезпечення бажаного результату загальної ефективності управління.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Костіна Н.І., Алексєєв А.А. Фінансове прогнозування; методи та моделі: Навч. Посібник. – К.: Т-во “Знання”, 1997.
2. Хелферт Є. Техніка фінансового аналізу – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996.
3. Томас П. и др. Анализ финансовых отчетов (на основе GAAP) – К., 1999.
4. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання – К. КНЕУ., 2001.

УДК 631.3

**АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОБОБОВИХ
КУЛЬТУР ЗАЛЕЖНО ВІД РЕМОНТНО-ТЕХНІЧНОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ І СТАНУ МАШИН ОКРЕМИХ
ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

Я. М.МАРТИНИШИН – к. е. н., доцент,
Білоцерківський ДАУ

Викладено економіко-статистичний інструментарій для аналізу та прогнозування обсягів виробництва зернобобових культур залежно від ремонтно-технічного обслуговування і стану машин окремих технологічних процесів в аграрних підприємствах.

Для отримання максимуму врожаю зернобобових культур при заданому ресурсному потенціалі аграрного підприємства у тій чи іншій природно-економічній зоні або регіоні необхідно, щоб механізовані технологічні процеси (основний обробіток ґрунту та внесення добрив, передпосівний обробіток і сівба, догляд за посівами, збирання врожаю) виконувалися згідно з науково-обґрунтованими агротехнічними вимогами. Усіляке відхилення від цих вимог, у тому числі за рахунок погіршення стану машин та їх відмов, а відтак низької якості виконання робіт та зупинок технологічних процесів, призводить до недовипуску і втрати продукції.

Дослідження математичної залежності зміни врожайності зернобобових культур від ремонтно-технічного обслуговування і стану машин окремих технологічних процесів дозволяє створити надійну методологічну основу та інструментарій для аналізу й прогнозування її, що є актуальною науковою і практичною проблемою, яка часто привертала увагу вчених [1–5], але й досі залишається невиріше-